

VIZUÁLIS NEVELÉS

A változtatás igénye folyamatosan jelen van a közoktatásban, így a rajztanításban is. A Nemzeti Alaptanterv (NAT) bevezetésével gyökeresen megváltoztak a hagyományos rajz órák, szinte teljesen új tantárgy jött létre vizuális nevelés néven.

Mi tette szükségessé ezt a megújulást? Megváltozott körülöttünk a világ, változott a társadalmi rendszer, amelyben élünk, változott az emberek gondolkodásmódja. Rohamosan fejlődnek technikai és kommunikációs eszközeink is, a világ közelebb jön hozzánk a médiumok révén. Úgy tűnik a kommunikációs és alkotókészség fejlesztésének igénye a közoktatásban is egyre hangsúlyosabbá válik.

A fejlett ipari országok (melyeknek kultúrája ma meghatározó az egész világon) rendkívül nyitottak, képesek befogadni a különböző értéket, a „különbözőséget” mint értéket ismerik el. Az eredetiség kultiválását alapvető pedagógiai célnak tekintik. Ezek a társadalmak egyrészt különösen védik az egyént, másrészt viszont magára hagyják, állandó versengésre, mások és önmaga túlszárnyalására készítetik. A közoktatáson belül a vizuális-művészeti nevelésnek van talán legnagyobb lehetősége az alkotó magatartás fejlesztésére.

Változtatásra készítet a technikai médiumok gyors fejlődése, széles körű elterjedése. A tanulók ismereteik jelentős részét ma már az iskolán kívül szerzik. Az álló- és mozgóképek (és a tárgyak) özöne sokkal nagyobb hatással van a látáskultúra alakulására, mint a szervezett iskolai nevelés. A rajz órákon az átlagosnál tágabb lehetőség nyílik arra, hogy a feladatmegoldások során az iskolán kívül szerzett ismereteiket (tv, film, zene, magazinok, könyv stb.) hasznosítsák. A vizualitásnak kiemelt szerepe van a megismerésben. Talán meglepő, de ismereteink nagy részét kb. 83%-át szerezzük vizuális úton. Nem mindegy tehát, hogy mennyire értjük a látás nyelvét. Kepes György művészettörténész azt írja: „A vizuális nyelv minden más kommunikációs eszköznél hatékonyabban képes tudást terjeszteni. Segítségével az ember tárgyi formában fejezheti ki és adhatja tovább tapasztalatait.” Kepes nyomán a különböző korok műalkotásait felfoghatjuk úgy is, mint az emberi tudás és tapasztalat tárgyasult formáját. Minden műalkotás az adott kor üzenete is hozzánk, tükrözik annak az időszaknak, amelyben keletkezett. A vizuális nevelés az eddigiekhez képest számos új elemet tartalmaz. Olyan komplex tantárgy, amelyben a hagyományos művészeti nevelés mellett megjelenik a tágabb értelemben vett vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra tanítása is. A NAT négy témakörre bontja a tananyagot, ezek évről évre visszatérnek egyre magasabb szintű ismeretekkel.

„**A vizuális nyelv alapjai**” témában az alapvető képi kifejezőeszközök megismerésétől jutnak el a síkbeli és térbeli kifejezőeszközök alkalmazásáig. Jártasságot szereznek a tárgyak, képek, műalkotások megfigyelésében, elemzésében. A „**Kifejezés, képzőművészet**” témakörben élmények képi megfogalmazásának képességét fejlesztjük, hagyományos és újszerű technikákat alkalmazva. Megismerkednek a különböző művészeti ágak műfaji sajátosságaival. Felső tagozatban tanulmányozzuk a művészettörténet nagy korszakait, művészeket és alkotásokat. A művészettörténet tanulásakor a cél a szépség, a harmónia meglátása, az adott társadalom emberének, lelkivilágának megértésére. Műelemzés során nagyon fontos a beleérzőképesség, empátia és a megfelelő szókincs, hogy a tanuló ki tudja fejezni érzéseit. 8. osztály végére ismerniük kell a tanult művészeti ágak, korszakok jellegzetességeit, legkiemelkedőbb alkotásait.

A „**Vizuális kommunikáció**” téma mindennapi életünkben megjelenő kommunikációs műfajokkal (jelek, ábrák, sajtó, reklám, tv, térkép, szabásminta stb.), ezek értelmezésével foglalkozik. Készítenek tanulmányrajzokat természeti és mesterséges formákról, különböző technikákat alkalmazva.

A „**Tárgy- és környezetkultúra**” témakör célja a mindennapi tárgyak, eszközök, épületek szerepének, jelentőségének megértése. Terveznek önállóan is egyszerű tárgyakat, használva a különböző modellező anyagokat (papír, fa, textil, agyag, fém). A hazai népi tárgykultúrán kívül megismerkednek néhány európai és Európán kívüli példával (eszkimó kunyhó, kanál – evőpálcika).

A vizuális nevelés a gyerekek képességeit sokoldalúan fejleszti. Rajz órákon megvalósulhat a fizikai és szellemi tevékenység összhangja, összefonódik a képi és szóbeli közlés. Lehetőség van különböző helyekről szerzett információk felhasználására. Követlenebb légkörre lehetővé teszi a személyiségformálást. A gyerekek használhatják fantáziájukat, kifejezhetik saját egyéniségüket. Fejlődik a mindennapi életben is hasznosítható alkotóképességük, kreativitásuk. Ez a munka nagy kihívást jelent a pedagógusnak is. Folyamatosan nekünk is meg kell újulnunk, élményeket, tapasztalatokat gyűjteni, hogy ezeket át tudjuk adni. A továbbképzéseken, szalmi napokon látott új technikákat, ötleteket megpróbáljuk beépíteni a tanórákba –már amennyire a hagyományos eszközök ezt lehetővé teszik. Minőségi munkához megfelelő anyagok, eszközök kellene. Sajnos a szülők nagy része nem tudja megvenni a jó minőségű felszerelést, az olcsóbbakkal általában nem lehet dolgozni.